

De puzzel opnieuw gelegd: een nieuwe toekomst voor regionaal beleid

De provincies staan onder druk. Tegelijk heeft de Vlaamse overheid de intentie om het beleid te decentraliseren en de gemeenten te versterken. In werkelijkheid blijkt het zeer moeilijk om de autonomie van de gemeentebesturen echt te vergroten. Ze krijgen bijkomende taken en verantwoordelijkheden, maar zonder de bijhorende middelen of ondersteuning. Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden op maat zouden een antwoord kunnen bieden, maar leiden in realiteit tot een onoverzichtelijk kluwen, vaak met onvoldoende democratische controle.

Deze verregaande versnippering van middelen en beslissingskracht gaat net ten koste van de efficiëntie en de bestuurskracht van de gemeenten. Het dreigt bovendien de gemeentelijke autonomie en de lokale draag-en slagkracht voor bovenlokale taken te ondermijnen. Of, zoals een CD&V-burgemeester het formuleerde: “Onze gemeenteraadsleden lopen van de ene vergadering naar de andere, zonder dat er iemand nog het overzicht kan bewaren of weet wat er waar beslist wordt”. De intermediaire structuren en gedeconcentreerde diensten van de Vlaamse Overheid dragen daar nog toe bij.

Mensen die verantwoordelijkheid nemen in onze gemeenten moeten we werkelijk draagkracht en slagkracht geven – niet door hen middelen te ontnemen en meer bevoegdheden toe te kennen, maar door hen op gepaste wijze te ondersteunen. Daarin is een regierol weggelegd voor de provincies.

Congresresolutie

CD&V behoudt het geloof in de provincies. Of, zoals opgenomen in de goedgekeurde teksten van het Nieuwe WIJ-congres:

*We kiezen ondubbelzinnig voor **het behoud van de provincie als een volwaardig bestuursniveau** tussen het lokale en het Vlaamse niveau. De afstand tussen de burger en het bovengemeentelijk bestuur met het gewest en de federale staat is immers soms te groot. Bovendien worden bepaalde bevoegdheden beter op een tussenniveau uitgeoefend, omdat ze nu eenmaal het lokale belang overstijgen, maar anderzijds te regionaal zijn om optimaal door de deelstaten of de federale overheid behartigd te worden. Op dat geografisch niveau moet de provincie dan ook verder blijven bestaan omdat het de volwaardige regisseur is van het streekbeleid en de gebiedsgerichte samenwerking, zowel bij de invulling van de eigen bevoegdheden als voor de uitvoeren van de taken van de federale staat en de deelstaat.*

Indien voor het goed functioneren van het beleid de betrokkenheid van persoonsgebonden en culturele bevoegdheden noodzakelijk is, wordt hierover, in het kader van de gebiedsgerichte samenwerking, overleg gepleegd met de andere bestuursniveaus om zo tot de juiste bestuurlijke afspraken te komen. Op basis van dit overleg dienen de provincies in staat te zijn om hun bestuurlijke verantwoordelijkheid op te nemen.

Ten aanzien van de Vlaamse gemeenten en provincies vragen wij hervormingsrust en we verzetten ons dan ook tegen de verdere inperking van de provinciale bevoegdheden of de aantasting van hun bestuurskracht.

Provincies als regisseur van het regionaal beleid

De provincies zijn een volwaardig bestuursniveau. Dit is een kans om ze heruit te vinden en aan te passen aan de hedendaagse samenleving en uitdagingen.

Het is tijd om alle puzzelstukken van ons bestuurlijke landschap bij elkaar te rapen en de puzzel opnieuw te leggen. Alleen zo kan een helder beeld ontstaan.

Besturen zo dicht mogelijk bij de mensen, dat is het uitgangspunt van CD&V. Om echt werk te kunnen maken van decentralisatie en subsidiariteit, is er nood aan ondersteuning van de gemeenten en een gestructureerde vorm van samenwerking van gemeenten. Naast fusies en de huidige vormen van intergemeentelijke samenwerking, is ook een bredere samenwerking tussen gemeenten mogelijk, waarin de provincie een actieve rol kan opnemen ter versterking van de bestuurskracht. Heruitgevonden provincies, met een duidelijk gedefinieerde rol als regisseur van het regionaal beleid, zijn hiervoor de meest efficiënte oplossing.

De provincie biedt **één structuur**, met een duidelijke **democratische legitimiteit**, die de rol van regionaal bestuur **flexibel** kan invullen. De provincie kan voldoende afstand nemen, maar heeft toch een goed zicht op het lokale. Op dat niveau kan beleid gevoerd worden dat duidelijk regionaal gericht is, maar niet zuiver lokaal.

De provincie moet daarvoor afstappen van het statische bestuur. De maatschappij verandert aan een hoog tempo. Vaste structuren en hiërarchische relaties moeten steeds meer plaats maken voor netwerken. In een maatschappij die 'vernetwerkt' moet het bestuur zich aan die nieuwe realiteit aanpassen. Overheden moeten meer dan ooit samenwerken met elkaar en met de verschillende maatschappelijke actoren.

Als regisseur van het regionaal beleid, moet de vernieuwde provincie flexibele oplossingen op maat voorzien. De provincie kan voor elk bovenlokaal project of vraagstuk de verschillende puzzelstukken samenleggen. Het doel is daarbij altijd het bereiken van reële maatschappelijke meerwaarde. Om dat te bereiken moet een regionaal gericht beleid per definitie gedragen zijn en afgestemd op de specifieke regionale context en uitdagingen.

Een provinciale rol als regisseur van regionaal beleid rust op **vier pijlers**:

- Het ondersteunen van samenwerking van lokale besturen die van onderuit ontstaat
- Initiatieven op vraag van lokale besturen
- Eigen initiatieven op basis van specifieke regionale noden en specifiek bovenlokale taken
- Het zorgen voor verticale en horizontale afstemming en verbinding tussen de verschillende beleidsniveaus, tussen verschillende maatschappelijke actoren en tussen verschillende belangen.

Taken en bevoegdheden

Eerder dan een afgebakende en beperkende set van opgelegde taakstellingen en bevoegdheden, zijn het deze pijlers en de concrete regionale uitdagingen die de taken en de werking van de provincie van de toekomst moeten bepalen.

In deze visie van regionaal beleid gaat de rol van regisseur voorbij lijstjes van eigen taken voor elk bestuursniveau. Inperken van bevoegdheden leidt onvermijdelijk tot verkokerd beleid. Voor efficiënt en effectief gebiedsgericht beleid moeten net verschillende instrumenten, samenwerkingsvormen en bevoegdheden op een gebundelde en complementaire manier ingezet worden. De afbakening van gebiedsgerichte werking kan immers voor elke uitdaging verschillen. Beleid op maat houdt dan ook in dat het provinciale bestuur op een flexibele manier een partner kan zijn voor regiovormingen binnen haar gebied omtrent specifieke beleidsuitdagingen. Regionaal beleid kan niet vertrekken vanuit vooraf bepaalde taken of bevoegdheden, maar enkel vanuit regionale maatschappelijke uitdagingen. Daarrond moet het beleid vormgegeven worden. Een beleid op basis van reële maatschappelijke uitdagingen garandeert de actualiteit en relevantie van het bestuur.

Provincies: democratisch en verbonden

Het zwaartepunt van beleid en bestuur berust vandaag bij de Vlaamse overheid enerzijds en de gemeenten anderzijds. Dat moet ook zo blijven. De rol van de provincie als **ondersteunend en verbindend bestuur**, moet dan ook blijken uit haar structuur.

De provincieraad moet voldoende democratisch verkozen raadsleden tellen, representatief voor de inwoners en gemeenten. Om duidelijk te maken dat het om verkozen bestuur gaat, moet de positie van de gouverneur als voorzitter van de deputatie in vraag gesteld worden. Als vertegenwoordiger van hogere overheden heeft de gouverneur wel een aantal specifieke taken en de figuur van de gouverneur is belangrijk als aanspreekpunt voor en toezicht op de gemeentebesturen. In die zin is de gouverneur een soort van regeringscommissaris van de Vlaamse en federale overheid. Maar het spreekt voor zich dat het zwaartepunt van het beleid bij de verkozen mandatarissen ligt.

Om op elk niveau voor de nodige verbinding te zorgen, moet de link tussen het provinciaal bestuur en het Vlaamse niveau versterkt worden. Dat kan door middel van het afsluiten van krachtige bestuursakkoorden. Het budget/beleid van de provincies kan jaarlijks toegelicht worden in de Commissie Binnenlands Bestuur van het Vlaams Parlement en aan een vergadering van de burgemeesters van elke provincie. Zo wordt de provincie een knooppunt in een interbestuurlijk model dat gericht is op het voeren van regionaal beleid. Om deze samenwerking te verankeren, is er nood aan een **decreet ‘interbestuurlijke samenwerking’**.

De democratische verkiezing van de provincieraad is cruciaal. Eigen inkomsten zijn dat ook. Alleen een democratisch gelegitimeerd bestuur kan eigen inkomsten verwerven. Anderzijds kan een bestuur alleen legitiem besturen als het over eigen middelen beschikt en daarover verantwoording aflegt. Principieel vinden wij immers dat belangrijke beslissingen, met een grote impact op de mensen, moeten genomen worden door een duidelijk herkenbaar bestuur, dat door de bevolking zelf ter verantwoording kan worden geroepen.

Een provincie als regisseur van het regionaal beleid, gebaseerd op democratische vertegenwoordiging en verbinding met de gemeenten en de Vlaamse overheid, is het doel. Waar dat zorgt voor efficiëntiewinst en besparing, kunnen bepaalde taken van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en regiovormingen in deze transparante en democratische structuur ingebed worden.

Het betekent een grote vereenvoudiging in het bestuurlijke landschap. Een kans om het lokale bestuur en het Vlaamse beleid te versterken met aandacht voor regionale verschillen en specifieke beleidsuitdagingen. De weg vooruit moet daarom bewandeld worden met en door de provincies. Dat is werk maken van een betrokken samenleving met een geëngageerde politiek van en voor mensen.